

Rajmund Tomik

"Wykorzystanie potencjału dziedzictwa przemysłowego dla promocji turystycznej gmin i regionów", red. Tadeusz Burzyński, Anna Staszewska-Ludwiczak, Katowice-Zabrze 2009 : [recenzja]

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 1/1, 165-168

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rajmund Tomik
Akademia Wychowania Fizycznego
im. Jerzego Kukuczki w Katowicach

Wykorzystanie potencjału dziedzictwa przemysłowego dla promocji turystycznej gmin i regionów / [red. Tadeusz Burzyński, Anna Staszewska-Ludwiczak] ; Urząd Miejski w Zabrzu, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfanteo, Śląska Organizacja Turystyczna. – Katowice ; Zabrze : GWSH [i in.], 2009. – 189, [2] s. – ISBN 978-83-60953-28-0

Turystyka przemysłowa (zwana czasem industrialną lub turystyką w obiektach poprzemysłowych) związana jest z zagospodarowaniem dla potrzeb turystycznych obiektów przemysłowych. Obiekt taki może funkcjonować – turysta poznaje współczesny proces produkcyjny lub być przystosowany do potrzeb rynku turystycznego po zaprzestaniu działalności, w celu udostępnienia zwiedzającym dziedzictwa przemysłowego danego obszaru.

Śląsk od zawsze kojarzył się z przemysłem. Na terenie obecnego województwa śląskiego od dziesiątek lat funkcjonowały zakłady przemysłu węglowego, metalurgicznego, a także przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego i spożywczego. Zmiany ustrojowe końca XX wieku, a także naturalne wyczerpanie się złóż węgla kamiennego spowodowały konie-

czność zamknięcia wielu zakładów pracy i zagospodarowania obszarów poprzemysłowych. Na terenach byłych kopalń i zakładów produkcyjnych powstają obiekty handlowe, sportowe, kulturalne i inne. Wzorem innych krajów, w których taka restrukturyzacja nastąpiła kilkadziesiąt lat wcześniej (Wielka Brytania, Niemcy, Francja), niektóre z zamykanych obiektów przystosowano dla zwiedzających, zainteresowanych poznaniem dziedzictwa przemysłowego tego regionu.

Na szczeblu regionalnym dokonano koordynacji działań promocyjnych tworząc markowy produkt turystyczny: Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego. Tworzy go ponad trzydzieści obiektów związanych z tradycją górniczą i hutniczą, energetyką, kolejnictwem, łącznością, gospodarką wodną oraz przemysłem spożywczym.

Miastem, które w sposób zdecydowany rodzime dziedzictwo przemysłowe wykorzystuje do działań promocyjnych, jest Zabrze. Na jego terenie funkcjonuje obecnie kilka obiektów przemysłowych udostępnianych zwiedzającym. Są to: Muzeum Górnictwa Węglowego, Skansen Górniczy „Królowa Luiza”, Zabytkowa Kopalnia Węgla Kamiennego „Guido”, Szyb „Maciej”, Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna, zabytkowe osiedla robotnicze z XIX i początków XX wieku oraz wieże ciśnień. W Zabrzu powołano również Międzynarodowe Centrum Dokumentacji i Badań nad Dziedzictwem Przemysłowym dla Turystyki, którego celem jest „oferowanie usług dla sektora turystycznego i dysponentów obiektów przemysłowych oraz zaangażowanie we współpracę, a także wymianę doświadczeń z innymi, międzynarodowymi i krajowymi instytucjami związanymi z dziedzictwem przemysłowym dla turystyki – jego ochroną, promocją, nadawaniem nowych wartości”. W mieście tym od 2004 roku, pod auspicjami Światowej Organizacji Turystyki, organizowane są międzynarodowe konferencje poświęcone dziedzictwu przemysłowemu i turystyce. W kwietniu 2011 roku planowana jest już ósma taka konferencja pod tytułem *Dziedzictwo przemysłowe w polityce turystyki zrównoważonego rozwoju*.

Z zainteresowaniem zapoznałem się z publikacją, będącą pokłosiem VI konferencji zabrzańskiej (zorganizowanej w 2009 roku) zatytułowanej: *Wykorzystanie potencjału dziedzictwa przemysłowego dla promocji turystycznej gmin i regionów*. Pozycja ta wydana została w 2009 roku przez Urząd Miejski w Zabrzu, Górnośląską Wyższą Szkołę Handlową w Katowicach oraz Śląską Organizację Turystyczną. Jej redakcją zajęli się dr Tadeusz Burzyński oraz mgr Anna Staszewska-Ludwiczak, recenzentem był prof. dr hab. Józef Sala. Czytelnik znajdzie tam, prócz wystąpień Prezydent Zabrza Małgorzaty Mańki-

-Szulik i Ambasadora Kolumbii w Polsce Jorge Alberto Berrantes Ulloa, 26 interesujących doniesień naukowych i poglądowych związanych z turystyką przemysłową. Autorami są głównie osoby z Polski, ale i z Francji, Belgii i Niemiec.

Przedmiotem zainteresowania badaczy występujących na konferencji były następujące zagadnienia:

- Rola turystyki przemysłowej w promocji gmin (Stolberg, Kraków, Zabrze, Bytom, Gliwice, Tarnowskie Góry), województwa śląskiego i opolskiego oraz regionów na przykładzie Walonii, Euroregionu Moza-Ren, Nord-Pas-de-Calais;

- Prezentacja wybranych obiektów turystyki przemysłowej w Polsce i świecie (Kopalnia Muzealna w Blegny, krakowskie zabytki techniki, osiedle w zabrzańskiej Rokitnicy, Żelazny Szlak w Zagłębiu Ruhry, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju i inne);

- Charakterystyka innowacyjnych przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem dziedzictwa przemysłowego (koncepcja układu rowerowego dla Szlaku Zabytków Techniki, centra kultury działające w przestrzeniach postindustrialnych, Noc z Dziedzictwem Przemysłowym, Gry Industrialne i inne);

- Architektoniczne aspekty turystyki przemysłowej (kultura przemysłowa w pracach „Gliwickiej Szkoły Architektury”, walory architektoniczne osiedli robotniczych, wieże ciśnień w koncepcjach architektonicznych, zagospodarowanie terenów pogórnich i inne).

Autorzy swoje doniesienia wzbogacili ciekawymi rycinami, fotokopiami i zdjęciami (niestety czarno-białymi), większość prac przywołuje literaturę danego zagadnienia, w kilku przypadkach przedstawiono dane statystyczne w tabelach.

Szczególnie zainteresowały mnie następujące opracowania:

- *Turystyka industrialna w działaniach promocyjnych województwa śląskiego realizowanych w 2009 roku* autorstwa A. Hajduki. Autor szczegółowo przedstawia koncepcję Szlaku Zabytków Techniki omawiając jego miejsce w strategiach rozwojowych województwa, jego plan marketingowy, podejmowane działania promocyjne oraz zrealizowane imprezy popularyzujące poszczególne obiekty;

- *Rower jako element promocji regionów postindustrialnych – koncepcja układu rowerowego dla Szlaku Zabytków Techniki* autorstwa P. Rościszewskiego, A. Staszewskiej-Ludwiczak i A. Kopii. Mimo niezbyt zręcznie sformułowanego tytułu autorzy prezentują interesującą propozycję połączenia trasami rowerowymi obiektów przemysłowych zagospodarowanych dla ruchu turystycznego w województwie ślą-

kim. W opracowaniu znalazły się też interesujące przykłady „Strategii Rowerowej” realizowanej w Holandii i systemy rowerowe związane z infrastrukturą poprzemysłową Zagłębia Ruhry;

- *Przykłady zagospodarowania obiektów przemysłowych w świecie* autorstwa E. Grzegorzek-Łoposzko. W opracowaniu znalazły się krótkie, lecz treściwe opisy obiektów przemysłowych zagospodarowanych turystycznie z różnych kontynentów. Są to: belgijski Park Przygód Naukowych, Chattanooga - amerykańskie miasto gdzie zagospodarowano okolice starego mostu, Centrum Rekreacyjne utworzone w obiektach po zamkniętej fabryce w Meksyku, Muzeum Nauki i Techniki w Katalonii i kilka innych obiektów.

Polecam publikację przede wszystkim studentom kierunku turystyka i rekreacja, gdyż rosnąca liczba obiektów turystyki przemysłowej w naszym województwie to jednocześnie miejsca pracy dla absolwentów. Studenci innych kierunków zainteresowani historią dziedzictwa przemysłowego zapewne również znajdą w tej pozycji ciekawe informacje.